

Stát, vláda a vládnutí

Miloš Gregor

POLb1001 / 8.11.2023

Obsah hodiny

▶ stát

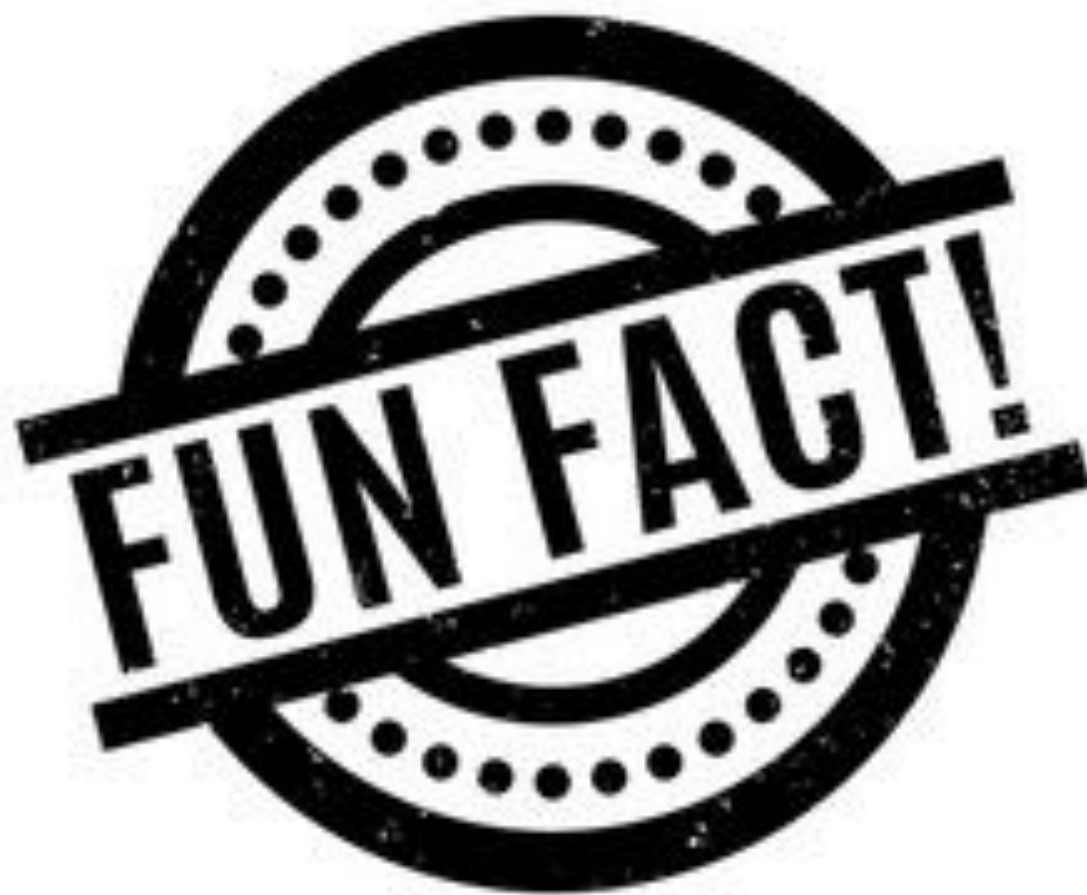
- ▶ definice
- ▶ formy

▶ politické režimy

- ▶ obecné principy
- ▶ parlamentní, prezidentský a poloprezidentský režim

▶ dělba moci

- ▶ dimenze moci
- ▶ zákonodárná, výkonná a soudní moc

206
193

„*Lidé by nikdy nedosáhli toho, co je možné, kdyby ve světě soustavně nesahali po tom, co možné není.*”

Max Weber, 1919

*Použij všechny prostředky
k získání moci!*

Machiavelli

*Rozhodujícím prostředkem
je násilí.*

Weber

Proč moc, když stát?

Stát

- ▶ základní **územní mocenská** jednotka
- ▶ instituce (organizace) disponující **mocí vládnout**, soudit a vytvářet zákony společnosti
- ▶ vymezen státní **mocí, lidem a územím**
- ▶ svrchovaný stát **není podřízen** žádné jiné (státní) moci a to jak vnější, tak vnitřní

Stát

- ▶ **Niccolo Machiavelli:** stát je politickým útvarem, je neutrální, neboť nezahrnuje myšlenu dobra ani zla. Jeho hlavním a jediným zájmem je rozšíření a udržení moci a jeho stability, kterou neudrží řád, ale vojenská síla.
- ▶ **Max Weber:** stát je lidské společenství, které si na určitém území nárokuje pro sebe monopol legitimního násilí. Pokud by neexistovalo násilí jako prostředek vynucování státního zájmu, stát by zanikl a místo něj by nastoupila anarchie.

Stát

- ▶ **Thomas Hobbes:** stát jako společenská smlouva mezi jedincem a panovníkem.
- ▶ **Georg Wilhelm Friedrich Hegel:** stát může být chápán jako politická jednotka určená územím, obyvatelstvem a autonomní vládou. Příslušnost k tomuto státu je dána občanstvím.

Funkce státu

- ▶ vnitřní (bezpečnostní)
- ▶ právní
- ▶ ekonomická
- ▶ sociální
- ▶ kulturní
- ▶ vnější (diplomatická)

Formy státu (podle role hlavy státu)

- ▶ monarchie
 - ▶ absolutistická monarchie
 - ▶ konstituční monarchie
 - ▶ teokratická monarchie
- ▶ republika
 - ▶ prezidentská
 - ▶ poloprezidentská
 - ▶ parlamentní
- ▶ teokracie

Politické režimy – normy:

- ▶ získávání politické moci
- ▶ organizace politické rivality
- ▶ struktura nejvyšších orgánů státní moci
- ▶ dělba moci
- ▶ přijímání závazných rozhodnutí rozdělování statků a závazků
- ▶ vykonávání politické odpovědnosti

Politické režimy – typologie:

- ▶ demokratické a autokratické
- ▶ konsenzuální (konsociační) a majoritní (westminsterské)
- ▶ autoritativní a totalitní
- ▶ parlamentní a prezidentské

Politické režimy

- ▶ parlamentní
- ▶ prezidentské
- ▶ poloprezidentské

Politické režimy

	parlamentní	prezidentský	poloprezidentský
reálný držitel výkonné moci	vláda	prezident	prezident a parlament
způsob volby prezidenta	nepřímo*	přímo	přímo
reálný tvůrce vlády	parlament	prezident	prezident a parlament
co rozhoduje o trvání vlády	důvěra parlamentu	vůle prezidenta	důvěra prezidenta a parlamentu
prezident politicky odpovědný	není	není	není
politická odpovědnost premiéra a vlády	před parlamentem	— — — —	před parlamentem a prezidentem

Dělba moci

Princip politického uspořádání, který rozlišuje tři typy moci ve státě a stanovuje, že nemají být ve stejných rukou.

oddělení + kontrola

Dělba moci – zásady:

- ▶ oddělenost
- ▶ neslučitelnost
- ▶ nezávislost
- ▶ samostatnost
- ▶ rovnováha
- ▶ nezodpovědnost (jedné vůči druhé)

Dělba moci

- ▶ **zákonodárná (legislativa)**
- ▶ **výkonná (exekutiva)**
- ▶ **soudní (judikativa či justice)**
- ▶ masmédia
- ▶ ekonomický systém
- ▶ církev

Děkuji za pozornost.

M U N I

Miloš Gregor

mgregor@fss.muni.cz